

Презентація з історії України

на тему:

Радянська модернізація

1928-1939рр.

План

1. Вступ.
2. Методи проведення індустріалізації.
3. Економічні досягнення індустріалізації.
4. Негативні наслідки індустріалізації .
5. Олексій Стаханов.
6. Колективізація.
7. У січні 1928 р. винесло рішення про примусове вилучення у селянства зернових надлишків...
8. Було розроблено директивний план...
9. Головним методом проведення колективізації (колгоспного будівництва на селі) став терор проти селянства...
10. Головне вістря "класової боротьби" було спрямоване проти "куркулів".
12. З осені 1929 р. радянська влада розпочала активний наступ проти "куркульських" господарств.
13. Закон "про 5 колосків".
14. Масові репресії.
15. Наприкінці 20 — у першій половині 30-х рр. репресії було спрямовано здебільшого проти "класово ворожих" верств суспільства...
16. У містах було введено паспортну систему ...
17. З 1930 р. розширювалася мережа виправно-трудоих таборів, об'єднаних у систему ГУЛАГу ...
18. Від середини 30-х рр. репресії набули масового характеру і досягли апогею в 1937-1938 рр.
19. Масові репресії 30-х р. знекровили інтелектуальну силу радянського суспільства в політиці.
20. Максимуму своєї інтенсивності сталінські репресії сягають у 1936—1938 рр....
21. Трагічною сторінкою історії України стало знищення радянською владою цілого покоління української інтелігенції ...
22. Микола Іванович Єжов .
23. Висновок.



Вступ

Модернізація – перехід від традиційного аграрного суспільства до світського, міського, індустріального.

Радянська модернізація складалася з трьох реформ:

- **індустріалізація**
- **колективізація ;**
- **масові репресії** (“Культурна революція”).



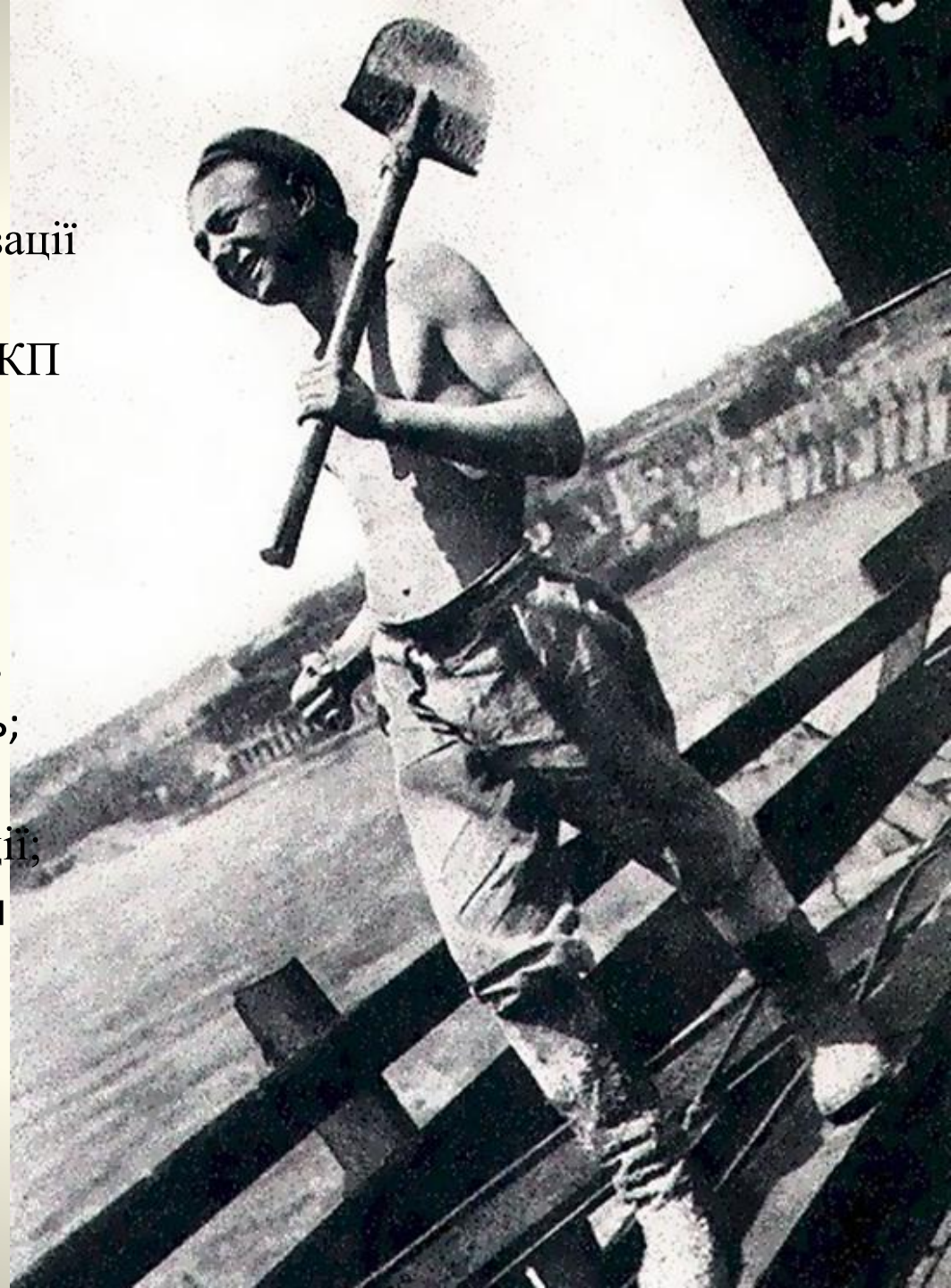
Вступ



У 20-х роках мала місце гостра партійна дискусія про те, якими шляхами досягти світового рівня економічного розвитку. Перемогла лінія Й. Сталіна та його соратників, які були прихильниками авторитарних форм управління і здійснення індустріалізації будь-якою ціною і в найближчій перспективі. Основними джерелами індустріалізації були: націоналізація промисловості, збільшення прямих і непрямих податків, використання трудового ентузіазму трудівників і примусової праці політичних в'язнів, колективізація сільського господарства, конфіскація церковного і монастирського майна, прибутки від зовнішньої торгівлі та інші. На відміну від розвинених країн світу, в СРСР індустріалізація здійснювалася не для задоволення споживчих потреб населення, а навпаки, споживання промислової продукції населенням обмежувалося. Важливим джерелом індустріалізації був колоніальний визиск поневолених

Методи проведення індустріалізації:

- планування здійснення індустріалізації по п'ятирічкам ;
- обов'язковість виконання рішень ВКП (б) і ВРНГ ;
- збільшення податків з селянських господарств;
- використання праці в'язнів на будівництві об'єктів індустріалізації;
- створена сучасна промисловість;
- Будівництво Дніпрогесу — найкрупнішої в Європі електростанції;
- Будівництво на території України заводів – гігантів;
- Докорінна реконструкція старих заводів;



Перша п'ятирічка

Вже перший п'ятирічний план, який передбачав реконструкцію та будівництво в Україні промислових підприємств, був для неї несприйнятливим. Він ставив у привілейоване становище російський центрально-промисловий район, Ленінград і Урал. **В Україні ж прискореним темпом мали розвиватися лише ті галузі, що забезпечували паливом та металом промисловість Росії.**

Ще ніколи в історії будь-яке суспільство не робило спроби здійснити величезні економічні перетворення за такий короткий період. Для цього конче необхідною була масова активність усіх, ентузіазм мільйонів при мінімальному матеріальному стимулюванні, гострому дефіциті товарів народного споживання, продуктів харчування, послуг.

Старий госпрозрахунковий народногосподарський механізм, який формувався за умов непу, для реалізації авантюристичних сталінських директив був непридатний. З початку п'ятирічки здійснювалася заміна трестівського госпрозрахунку господарським розрахунком на рівні підприємств. **5 грудня 1929 р. ЦК ВКП(б) ухвалив постанову «Про реорганізацію управління промисловістю»**, згідно з якою підприємства, а не трести стали головними ланками управління. Але підприємства були позбавлені економічної самостійності, яку мали трести.



Економічні досягнення індустріалізації:

- сучасна промисловість забезпечувала незалежність країни від імпорту верстатів, устаткування, чавуну, заліза, сталі та ін.;
- збудовано заводи "Запоріжсталь"; "Криворіжсталь"; "Азовсталь";
- реконструйовано Дніпроалюмінієвий, Крамашстрой; Харківський тракторний завод та інші. (Луганський паровозобудівний; Макіївський, Дніпропетровський, Дніпродзержинський металургійні);
- будівництво Зуєвської, Штерівської, Харківської, Київської електростанцій.



Семь бед – один ответ! Борис Ефимов. Из альбома «Карикатура на службе обороны СССР», 1932 год

У 1940 році рівень промислового виробництва збільшився в 7 разів в порівнянні з 1913 роком, за обсягами виробництва важкої промисловості Україна обігнала низку розвинених європейських країн: друге місце в Європі з випуску машин (після Великобританії) і друге місце з виплавки чавуну (після Німеччини);

-Україна з аграрної країни перетворилася на індустріально-аграрну. Було ліквідовано безробіття, з'явилися тисячі нових робочих місць.





Негативні наслідки індустріалізації :

- формування директивно-планової економіки;
 - зростання ролі партії в державі ;
 - відставання легкої і харчової промисловості;
-
- будівництво об'єктів важкої індустрії йшло нерівномірно на теренах України;
 - за роки індустріалізації від тяжких умов праці, голоду, хвороб, репресій загинули десятки тисяч людей.



Олексій Стаханов (* 3 січня 1906, Лугова — † 5 листопада 1977, Торез) — **основоположник стахановського руху (Соціалістичне змагання)** в промисловості і сільському господарстві, за одну зміну виконав 14,5 норми видобутку вугілля. У 1935 йому доручено поставити рекорд видобутку вугілля і створено для цього відповідні умови; в ніч на 31 серпня за 6-годинну зміну він **нарубав відбійним молотком 102 т вугілля.**



Влітку 1928 р. у Москві відбувся судовий процес над спеціалістами вугільної промисловості Донбасу, які нібито займалися шкідницькою діяльністю: дезорганізовували виробництво, руйнували шахти. “Шахтинська справа” була сфабрикована Державним політичним управлінням (ДПУ) з метою звалити на старих спеціалістів відповідальність за невміння партійного керівництва управляти промисловістю. Сталін використав цей судовий процес для обґрунтування тези про посилення класової боротьби у міру будівництва соціалізму і необхідності проведення репресивної політики.

Хід та наслідки індустріалізації

Відмова від нової економічної політики означала серйозний поворот насамперед у внутрішній політиці більшовиків. Вони обирають курс на „прискорене соціалістичне будівництво”, і саме політика „соціалістичної індустріалізації” мала принести успіх сталінському курсу „великого перелому”. „Ми відстали від передових країн на 50–100 років. Ми повинні пробігти цю відстань за десять років. Або ми зробимо це, або нас змінуть”, – наголошував Сталін у своїй промові 1931 р.

Курс на індустріалізацію визначив XV з’їзд ВКП(б) (грудень 1927 р.), затвердивши директиви першого п’ятирічного плану розвитку господарства на 1928/29 – 1932/33 роки. XI з’їзд більшовиків України, що проходив під знаком повної підтримки сталінського курсу на форсовану індустріалізацію, схвалив оптимальний варіант п’ятирічного плану для України.

Щоб добитися цього, правляча партія і уряд

закликали народ напружити усі сили задля великої мети. Український народ не лише відгукнувся на цей заклик, не лише мирився з труднощами і негараздами, але й проявляв величезний ентузіазм, самовідданість і самопожертву у розбудові народного господарства. Основою цього ентузіазму було те, що люди втомились від важкого життя і, бачачи результати своєї праці (зростали нові заводи і фабрики, електростанції, прокладалися дороги, збільшувався випуск різноманітних товарів) вірили у світле майбутнє, хоча б для своїх дітей.

Ставилося за мету забезпечити переважаючий і першочерговий розвиток галузей групи А (паливної, енергетичної, хімічної, машинобудівної та ін.).



Це дало б змогу перетворити СРСР на могутню індустріальну державу з великим військово-промисловим потенціалом.

Характерні риси індустріалізації

Уроки індустріалізації було запроваджено величезну кількість машин, агрегатів, механізмів, що викликало необхідність істотного підвищення освіти і перш за все технічної грамотності кадрів, масового оволодіння новою технікою, різноманітними професіями, технологічними процесами. Усе це також мало прогресивне значення. Разом з тим держава використала це для того, щоб переглянути норми виробітку в бік їх збільшення на 35–45%. Учасниками сталінської програми соціалістичної індустріалізації стали й мільйони репресованих „ворогів народу



Мета запровадження індустріалізації



Головна проблема, яку необхідно було вирішити у зв'язку із взятим курсом на індустріалізацію,— це фінансування розвитку промисловості, особливо важкої. Не маючи змоги одержати іноземні позики, а також через відсутність внутрішнього капіталонагромадження (націоналізація підприємств різко знизила ефективність виробництва, а ігнорування законів ринку позбавило змісту саме поняття промислового прибутку) Сталін і його оточення почали швидкими темпами розвивати важку промисловість за рахунок перекачування в неї коштів, що нагромадилися в сільському господарстві, легкій промисловості, торгівлі та в інших галузях.



Одним із джерел індустріалізації була колективізація, яка мала забезпечити контроль з боку ВКП (б) над селянством і придушити будь-які спроби селянських виступів. Колективізація розпочалася за рішенням XV з'їзду партії більшовиків (1927 р.); вона стала важливою складовою формування тоталітарної системи.

У січні 1928 р. винесено рішення про примусове вилучення у селянства зернових надлишків і необхідність **форсованої колективізації** сільського господарства. Група членів ЦК ВКП (б) під проводом М.Бухаріна виступила проти відновлення воєнно-комуністичних методів економічної політики, але зазнала поразки. **Перемогли прихильники точки зору Сталіна, які наполягали на необхідності проведення суцільної колективізації, тобто суцільного насадження системи колгоспів.**



Новая техника в колхозе. 1929 г.



Було розроблено директивний план, за яким зернові райони за строками завершення колективізації було поділено на три категорії:

- до першої категорії віднесено зернові райони Північного Кавказу й Поволжя. Тут колективізація мала завершитися весною 1932 р.;
- до другої категорії — Україну та Білорусію (весна 1933 р.);
- до третьої — всі інші та незернові райони (весна 1935 р.).

Головним методом проведення колективізації (колгоспного будівництва на селі) став терор проти селянства.

Передбачалося перетворити всіх трудівників села на державних робітників, а земельну власність — на державну.



Крестьяне села Чегорошки подают заявления
о вступлении в колхоз. 1930 г.



Головне вістря "класової боротьби" було спрямоване проти **"куркулів"** (заможніх селян), яких передбачалося **"знищити, як буржуазний клас"** хоча куркулі 20-х років, це ті селяни, що повіривши радянській владі, воювавши за неї, своєю працею досягли відносного благополуччя. Ця верства селянства стала головним противником соціалістичного експерименту на селі.

З осені 1929 р. радянська влада розпочала активний наступ проти "куркульських" господарств. Попервах наступ здійснювався методом адміністративного тиску — встановленням підвищеного зерноподатку, заборону оренди землі та вступу до колгоспів. **У грудні 1929 р. радянська влада перейшла до політики відкритого террору. Було встановлено категорії "класових ворогів на селі".**

Відповідно до категорії визначалися міра покарання та чисельність "ворогів".





У 1935 р. набрав чинності закон про охорону соціалістичної власності на селі, прозваний у народі законом "**про 5 колосків**". Згідно з ним найменша крадіжка каралася розстрілом або 10 роками таборів. Амністію було заборонено. Тільки за 5 місяців дії закону було розстріляно 2 тис. осіб, а 55 тис. ув'язнено в таборах.

Наслідки колективізації (1928-39рр.):

- Голодомор 1932—1933 рр. ;
- за період 1929-1932 рр. в Україні поголів'я великої рогатої худоби скоротилося на 41,8%, коней – на 33,3%, свиней – на 62,3%, овець – на 74%;
- у 1935 р. в містах було скасовано введену 1928 р. карткову систему.



Масові репресії -- репресії, що здійснювалися в СРСР в 1930-і — 1950-і роки і звичайно пов'язані з іменем Й.В. Сталіна, фактичного лідера Радянського Союзу в цей період. До цього явища можна віднести чистки в рядах правлячої ВКП (б) (після 1952 р. КПРС), розкуркулення, депортації цілих етнічних груп і гоніння за підозрілими особами, всюдисущий контроль за «саботажниками», масові ув'язнення і розстріли «ворогів народу».



Наприкінці 20 — у першій половині 30-х рр. репресії було спрямовано здебільшого проти "класово ворожих" верств суспільства: „*буржуазних спеціалістів*”, „*непманів*”, „*куркулів*”. Найбільш гучними процесами того періоду були "Шахтинська справа" (1928 р.), процес "Трудової селянської партії" (1929 р.), "Промпартії" (1930 р.), процеси над антипартійними групами.



Председатель Верховного суда А. Вышинский
оглашает приговор по "шахтинскому делу"



У містах було введено **паспортну систему**. Вона забезпечила адміністративне скорочення кількості жителів міст, які постачалися продуктами харчування централізовано. Було прийнято закон, згідно з яким робітника за найменшу провину звільняли з роботи, залишаючи без картки споживача, з подальшим виселенням його сім'ї, з квартири.

З 1930 р. розширювалася мережа виправно-трудоу таборів, об'єднаних у **систему ГУЛАГу** ("Главное управление лагерей"). Кількість ув'язнених у цих таборах за 10 років зросла до 4 млн. Відновлено каторгу та смертну кару.





Від середини 30-х рр. репресії набули масового характеру і досягли апогею в 1937-1938 рр.

Приводом до посилення репресій у партії та країні стали події 1934 р., коли на XVII з'їзді ВКП (б) група делегатів спробувала замінити Сталіна на посаді генерального секретаря ЦК іншим лідером. Ним би міг стати секретар Ленінградського обкому ВКП (б) С.Кіров. На з'їзді Сталін і його оточення (головно Каганович) фальсифікували підсумки таємного голосування. Наприкінці 1934 р. сталося політичне вбивство С.Кірова, обставини якого залишилися не до кінця з'ясованими, хоча, поза сумнівом, ініціатором його був Сталін. Убивство дало поштовх до масових репресій, зміцнення диктаторського режиму. Тільки в 1937-1938 рр. репресували до 10 млн осіб, із яких 2-3 млн знищили фізично.

Масові репресії 30-х р. знекровили інтелектуальну силу радянського суспільства в політиці, армії, науці. Це — один із найбільших злочинів сталінського тоталітарного режиму проти власного народу.



Максимуму своєї інтенсивності сталінські репресії сягають у **1936—1938**, коли НКВС очолив Микола Іванович Єжов. Цей період в історії став відомим під назвою **«Єжовщина», або «Великий терор»**. Сигналом до початку масових репресій послужило **вбивство Сергія Кірова 1 грудня 1934 р.**



Трагічною сторінкою історії України стало знищення радянською владою цілого покоління української інтелігенції, що увійшло в історію під назвою «розстріляне відродження». Кульмінацією дій радянського репресивного режиму стало 3 листопада 1937 року, коли «на честь 20-ї річниці Великого Жовтня» у Соловецькому таборі особливого призначення за вироком Трійки були розстріляні понад 100 представників української інтелігенції, серед яких Лесь Курбас, Микола Куліш, Матвій Яворський, Володимир Чеховський, Валер'ян Підмогильний, Павло Филипович, Валер'ян Поліщук, Григорій Епик, Мирослав Ірчан, Марко Вороний, Михайло Козоріс, Олекса Слісаренко, Михайло Яловий та інші.



Наступного, 1938 року були розстріляні Гнат Хоткевич та Василь Верховинець. Протягом кінця 1930-х років також було розстріляно за різними оцінками від 200 до 337 бандуристів.



Микола Іванович Єжов (*1 травня 1895 — †4 лютого 1940) — генеральний комісар держбезпеки, нарком внутрішніх справ СРСР (1936—1938 рр). Його ім'я відоме у зв'язку з так званою «Єжовщиною» — періодом історії СРСР, коли сталінські репресії були різко посилені й доведені до максимуму своєї інтенсивності.

Єжов вів розпусне життя, вступав у статеві відносини з чоловіками, в період з кінця 1920-тих та початку 30-тих років став зловживати алкоголем, і вже з 1933-35 рр. глибокі запої набули системного характеру. 9 грудня 1938 р. Єжова звільнено (нібито на його прохання) від обов'язків наркома внутрішніх справ, але він залишився наркомом водного транспорту. Згодом Сталін наказав розстріляти Єжова.

Таким чином, позитивним підсумком індустріалізації України стало зростання підприємств важкої промисловості (майже в 11 разів), будівництво нових шахт, електростанцій і в підсумку перетворення України в індустріально-аграрну країну, яка за рівнем окремих галузей промисловості випередила деякі європейські держави. Негативні наслідки: підрив розвитку сільського господарства, легкої і харчової промисловості; нераціональне й нерівномірне розміщення продуктивних сил; посилена централізація управління промисловістю; ігнорування економічних механізмів розвитку економіки; зниження життєвого рівня населення (поширення державних позик, торгівля алкогольними напоями, черги, продовольчі картки, хронічний дефіцит товарів і послуг, житлові проблеми тощо).

Висновок:

За часи радянської колективізації прагнули досягти статусу над держави, був усьому кращими. І за рахунок важкої і напруженої роботи працівників СРСР було виведено з економічної кризи, але надто великою була ціна за успіх...

Дякую за увагу!